

12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча юридика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алууга сунуш кылынган «**Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздери**» темасындагы **Алимбеков Алмаз Акматалиевичтин** диссертациясы боюнча Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине жана Б.Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетине караштуу Д 12.23.669 диссертациялык кеңешинин эксперти юридика илимдеринин доктору, доцент (12.00.02) **Аманалиев Урмат Олжобековичтин**

КОРУТУНДУСУ

1. Диссертациялык кеңешке диссертацияларды коргоого кабыл алуу укугу берилген адистикке иштин дал келиши.

Сунуш кылынган кандидаттык диссертация диссертациялык кеңештин профилине туура келет. Иште 12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистигинин паспортунун 1.3, 1.4, 1.13 жана 1.17 пункттарына (Кыргыз Республикасынын ЖАК Президиумунун 2016-жылдын 27-декабрындагы №235 токтомуна 2-тиркеме) толук жооп берүүчү Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздери боюнча изилдөө жүргүзүлөт.

2. Иштин максаты катары Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек ара коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздерине байланышкан маселелерди комплекстүү изилдөө жана чек ара мыйзамдарын жакшыртуу боюнча илимий негиздүү сунуштарды иштеп чыгуу болуп саналат.

Коюлган максат диссертацияда төмөндөгү **милдеттерди** аткаруу менен чечилген:

1) мамлекеттик чек ара концепциясынын укуктук табиятына жана маңызына аныктама берүү жана чек ара коопсуздугун камсыз кылуу маселелери боюнча айрым түшүнүктөрдүн аныктамаларын толуктоо;

2) Кыргыз Республикасында улуттук коопсуздукту, анын ичинде чек ара коопсуздугун камсыздоо боюнча усулдарды талдоо;

3) Кыргыз Республикасында чек ара коопсуздугун камсыз кылуу тутумунун жана бул тутумдагы укуктук камсыздоонун ордун белгилөө жана талдоо;

4) ченемдик-укуктук актыларда иштелип чыккан жана колдонуудагы чек ара коопсуздугун камсыздоонун концептуалдык түшүнүктөрүн талдоо жана аны жакшыртуу боюнча сунуштарды иштеп чыгуу;

5) Чек ара коопсуздугун камсыздоонун эл аралык укуктук базасын изилдөө жана аларды өнүктүрүүнүн негизги багыттарын аныктоо;

6) азыркы шарттарда Кыргыз Республикасында чек ара коопсуздугун камсыздоо боюнча мамлекеттик бийлик органдарынын ишинин негизги багыттарын аныктоо;

7) мамлекеттик чек ара коопсуздугун камсыздоо жаатындагы мамлекеттик бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын мамлекеттик чек ара саясатынын негизги багыттарын ишке ашырууда өз ара аракеттенүүсүн изилдөө;

8) Кыргыз Республикасында чек ара коопсуздугун укуктук камсыздоону жакшыртуу боюнча илимий негиздүү тажрыйбалык сунуштарды иштеп чыгуу.

Белгиленген милдеттерге жетүү аркылуу диссертациялык изилдөөдө коюлган максат толук көлөмдө аткарылган.

Диссертациялык изилдөөнүн объектиси болуп Кыргыз Республикасынын чек ара коопсуздугун камсыздоону конституциялык-укуктук жөнгө салууга байланышкан коомдук мамилелер саналат. Изилдөөнүн объектиси анын максатына жана милдеттерине ылайык келет.

Изилдөөнүн предмети болуп Кыргыз Республикасында мамлекеттик чек ара коопсуздугун камсыздоо тармагындагы коомдук мамилелерди жөнгө салган ченемдик-укуктук актылар саналат. Изилдөөнүн предмети диссертациянын милдеттерине ылайык келет.

Диссертациялык изилдөөнүн жүрүшүндө объективдүүлүк, анализ жана тутумдуу мамиле сыяктуу жалпы илимий усулдарды колдонуу аркылуу чек ара коопсуздугун камсыздоодогу негизги көйгөйлөр ачыкталды. Жеке илимий усулдардын ичинен салыштырмалуу-укуктук усулду колдонуу менен чек ара коопсуздугун камсыз кылуунун атамекендик жана чет элдик тажрыйбасындагы негизги жетишкендиктерди жана боштуктарды анализдеп чыгууга, ошондой эле алардын негизинде улуттук мыйзамдык базаны жана тажрыйбаны жакшыртуу үчүн конкреттүү сунуштарды иштеп чыгууга шарт түзүлдү; тарыхый-укуктук усулдун жардамы менен өлкөдөгү жалпы чек ара коопсуздугун камсыздоо тутумун калыптануусун талдоого жана аларды андан ары өнүктүрүү боюнча багыттарды сунуштоого жол ачты.

12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча изилдөөлөргө карата коюлган талаптарга жооп берет.

Диссертациянын темасынын актуалдуулугу эч кандай талаш жаратпайт. Себеби, мамлекеттин көз карандысыздыгы, эгемендүүлүгү жана аймактык бүтүндүгү, мамлекеттик бийлик органдардын жигердүү иштеши мамлекеттик чек аранын коопсуздук деңгээлинен түздөн-түз көз каранды экендигин белгилесек болот.

Дүйнөлүк тажрыйба көрсөткөндөй, көпчүлүк учурларда ар кандай согуштардын, аскердик кагылышуулардын негизги себеби болуп мамлекеттер ортосундагы аймактык талаш-тартыштар жана чек ара чыр-чатактары эсептелет. Кыргызстан эл аралык коомчулукта мамлекет аралык

кызматташууну ийгиликтүү жүргүзүп келет. Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасы төрт мамлекет менен чектешет. Облустардын ар бири чек ара аймагы болуп саналат жана республика боюнча сегиз гана район мамлекеттик чек ара менен чектешпейт.

Каралып жаткан диссертациялык изилдөөнүн темасына чектеш темалар боюнча буга чейин дагы ата-мекендик окумуштуулар тарабынан бир катар изилдөө иштери жүргүзүлгөн жана аларда кыргыз мамлекетинин чек ара маселелери каралган. Бирок, изденүүчү А.А.Алимбековдун диссертациялык изилдөөсү өлкөдөгү чек ара маселелери боюнча ушул убакка чейин топтолгон жалпы тажрыйбаны жана өзгөргөн саясий-укуктук кырдаалды эске алуу менен мамлекеттик тилде жүргүзүлгөн алгачкы илимий иш болгондугу менен айырмаланат.

Жогоруда айтылгандардын негизинде изденүүчү тарабынан жүргүзүлгөн илимий изилдөө абдан актуалдуу жана өз убактысында жүргүзүлгөн деп корутундулоого болот.

3. Илимий натыйжалар.

Иште юридика илимдеринин өнүгүшү үчүн бир кыйла мааниге ээ төмөндөгүдөй илимий негизделген жаңы теориялык натыйжалар келтирилген:

Натыйжа 1.

Автор тарабынан «мамлекеттик чек ара» түшүнүгүнө автордук аныктама иштелип чыккан. Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасы – бул мамлекеттин жер-суу аймактарына, аба мейкиндигине чек ара сызыгы боюнча эгемендүүлүктүн чектерин аныктоочу сызык же вертикалдуу жер үстүндөгү, дарыялардагы, көлдөрдөгү жана суу бетиндеги, жер астындагы жана аба мейкиндиктеги чек, ошондой эле ал аркылуу өткөн элестүү вертикалдуу мейкиндиктердин жана тегиздиктин абалы.

Натыйжа 2.

Диссертант чек ара коопсуздугунун конституциялык-укуктук негиздерине кылдат талдоо жүргүзүү менен чек ара коопсуздугу түшүнүгүнө автордук аныктама сунуштаган. Чек ара коопсуздугу - мамлекеттик органдардын жана башка субъекттердин чек аранын чегинде чек ара коопсуздугун камсыз кылуу жаатындагы биргелешкен жана макулдашылган иш-аракеттеринин натыйжасында жетишилген чек ара зонасында реалдуу жана потенциалдуу тышкы жана ички коркунучтардан инсандын, коомдун жана мамлекеттин турмуштук маанилүү кызыкчылыктарын коргоо.

Натыйжа 3.

Издөнүүчү тарабынан ченемдик-укуктук актыларды талдоонун негизинде чек ара коопсуздугунун укуктук камсыздоо концепциясына автордун аныктамасы сунушталган. «Чек ара коопсуздугун укуктук камсыздоо – бул мамлекеттик чек арада коомдук мамилелерди жөнгө салууда бирдиктүү тартипти түзүү, ченемдик укуктук актыларды кабыл алуу, өзгөртүү же толуктоо жана алардын аракеттеринин чектерин аныктоо аркылуу ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдардын компетенциясын түзүү жана бекитүү саналат».

Натыйжа 4.

Диссертацияда Кыргыз Республикасында чек ара коопсуздугун натыйжалуу камсыздоо үчүн ченемдик-укуктук тутумун түзүү зарылчылыгы жөнүндө автордун корутундусу негизделет. Буга ылайык, автор тарабынан «Кыргыз Республикасынын чек ара коопсуздугу жөнүндө» концепциясын иштеп чыгуу жана кабыл алуу негизделген.

Натыйжа 5.

Автор тарабынан Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитетинин Чек ара кызматынын улуттук коопсуздук, анын ичинде чек ара коопсуздугун камсыздоо тутумундагы орду аныкталган. Диссертант Чек ара кызматын өз алдынча аткаруу бийлиги органы катары кайрадан түзүү сунушталган жана чек ара коопсуздугун натыйжалуу камсыздоо үчүн тиешелүү укуктар жана милдеттер берилүүсү керек экендиги негизделген.

Натыйжа 6.

Чек ара коопсуздугун камсыздоо тармагында башкаруунун субъекттери атайын ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар болуп саналаары аныкталган. Автор изилдөөдө чек ара коопсуздугун камсыздоо тармагындагы мамлекеттик бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын укуктары жана милдеттерин талдаган.

Натыйжа 7.

Чек ара коопсуздугун камсыздоо тармагын жакшыртуу максатында автор тарабынан негизги ченемдик-укуктук актылардын долбоорун иштеп чыгуу жана кабыл алуу зарылчылыгы негизделген.

1. Чек ара коопсуздугун жөнгө салуучу ченемдик укуктук базаны өркүндөтүүнүн негизги максаты мамлекеттик чек ара коопсуздугун натыйжалуу камсыз кылуу. Ал үчүн, автор тарабынан «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын макамы жөнүндө» жаңы мыйзамдын долбоорун иштеп чыгуу жана кабыл алуу сунушталат.

2. Чек ара коопсуздугун камсыздоонун аскердик-күч фактору чечүүчү мааниге ээ болгондугуна карабастан, чек ара аймагында улуттук коопсуздукка коркунуч жараткан аскердик эмес факторлор барган сайын маанилүү роль ойноп жаткандыгына байланыштуу мамлекеттик чек араны ыкчам-иликтөө ыкмалары менен коргоо зарыл. Автор тарабынан, Чек ара кызматынын ишин жакшыртуу жана укуктук статусун, ошондой эле чек ара кызматкерлерин укуктук жана социалдык жактан коргоо принциптерин так аныктоо максатында «Кыргыз Республикасынын Чек ара кызматы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамынын иштеп чыгуу жана кабыл алуу сунушталат.

3. Автор Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек ара коопсуздугун камсыз кылуу тутумун өркүндөтүү үчүн «Кыргыз Республикасынын чек ара коопсуздугу концепциясы» иштеп чыгууну жана кабыл алууну сунуштайт.

3.1. Алынган натыйжалардын азыркы илимдин алкагында илимий жаңылыгы бар жана алар төмөнкүлөрдө камтылат:

Натыйжа 1. Автор тарабынан «мамлекеттик чек ара» түшүнүгүнө аныктама берүүдө анын түпкү маңызын, максаттарын жана милдеттерин толук ачыктай ала турган критерийлер эске алынышы зарыл экендиги изилдөөнүн жүрүшүндө анык болгондугуна байланыштуу, изилденип жаткан чек ара коопсуздугун камсыздоого карата коюлган бардык негизги талаптарга жооп берген **жаңы** аныктама иштелип чыкты.

Натыйжа 2. Диссертант тарабынан «чек ара коопсуздугу» түшүнүгүнө автордук аныктама берүүгө карата коюлган бардык негизги талаптарга жооп берген **жаңы** аныктама иштелип чыкты.

Натыйжа 3. Чек ара коопсуздугунун укуктук камсыздоо концепциясына автордун төмөнкүдөй **жаңы** аныктамасы сунушталган. «Чек ара коопсуздугун укуктук камсыздоо – бул мамлекеттик чек арада коомдук мамилелерди жөнгө салууда бирдиктүү тартипти түзүү, ченемдик укуктук актыларды кабыл алуу, өзгөртүү же толуктоо жана алардын аракеттеринин чектерин аныктоо аркылуу ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдардын компетенциясын түзүү жана бекитүү саналат.

Натыйжа 4. Кыргыз Республикасынын чек ара маселелерин укуктук жөнгө салган мыйзамдарга айрым өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү аркылуу чек ара коопсуздугун камсыздоону жакшыртуу боюнча **жаңы сунуштар** иштелип чыккан. «Кыргыз Республикасынын чек ара коопсуздугу жөнүндө» концепциясын кабыл алуу жана анда жөнгө салынуучу маселелердин катарына буга чейин эске алынбай келген

укуктук маселелерге байланыштуу болгон ченемдерди камтуу зарылдыгы тууралуу **жаңы** көз караш айтылган.

Натыйжа 5. Аракеттеги ченемдик-укуктук базаны тутумдаштыруу жана чек ара коопсуздугун укуктук жөнгө сала турган өзүнчө конституциялык мыйзамды кабыл алуу боюнча баш мыйзамда көрсөтүлгөн талапты жүзөгө ашыруу тууралуу **жаңы** сунуш берилди.

Натыйжа 6. Чек ара коопсуздугун камсыздоону мындан ары өнүктүрүүнүн артыкчылыктуу тармагы катары санариптик трансформациялоо ишин күчөтүүнүн маанилүүлүгү ачыкталды жана анын **жаңы багыттары** белгиленди.

Натыйжа 7. Кыргыз Республикасынын чек ара коопсуздугун камсыздоодону жөнгө салган мыйзамдардагы кемчиликтерди жана боштуктарды жок кылуу максатында анын конкреттүү беренелерине өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү боюнча **жаңы илимий негиздүү** сунуштар иштелип чыкты.

3.2. Илимий натыйжалардын ишенимдүүлүгүн негиздөө.

Диссертациялык изилдөөдө келтирилген натыйжалар менен тыянактар ишенимдүү жана негиздүү экендиги колдонулган методологиялык аппарат менен аныкталган.

Натыйжа 1. Ишенимдүү жана негиздүү, себеби Кыргыз Республикасында мамлекеттик чек аранын укуктук табияты жана маңызы, мамлекеттик чек ара түшүнүгү ченемдик укуктук актыларды талдоонун негизинде иштелип чыккан.

Натыйжа 2. Ишенимдүү жана негиздүү, себеби келтирилген аныктамада чек ара коопсуздугу мамлекеттик органдардын жана башка субъекттердин чек аранын чегинде чек ара коопсуздугун камсыз кылуу жаатындагы биргелешкен жана макулдашылган иш-аракеттеринин натыйжасында жетишилген чек ара зонасында реалдуу жана потенциалдуу тышкы жана ички коркунучтардан инсандын, коомдун жана мамлекеттин турмуштук маанилүү кызыкчылыктарын коргоо экендиги туурасындагы бардык критерийлер эске алынган.

Натыйжа 3. Ишенимдүү жана негиздүү, себеби чек ара коопсуздугун камсыздоо тутуму боюнча чет элдик жана ата-мекендик тажрыйбаны талдоо, ошондой эле өлкөдөгү иштелип чыккан конституциялык конструкциянын логикалык уландысына таянат.

Натыйжа 4. Ишенимдүү жана негиздүү, себеби аракеттеги ченемдик-укуктук базанын талдоосуна, мыйзам чыгаруучулардын буга

чейин көрүлгөн жана учурда көрүлүп жаткан иш-аракеттерине, ошондой эле мамлекеттик чек ара боюнча жүргүзүлгөн илимий эмгектердин натыйжаларына негизделет.

Натыйжа 5. Ишенимдүү жана негиздүү, себеби Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитетинин Чек ара кызматынын чек ара коопсуздугун камсыз кылуудагы орду аныкталган. Ошондой эле, Чек ара кызматынын укуктук статусун аныктаган өзүнчө мыйзам кабыл алуу боюнча талапты жүзөгө ашыруу жана калыптанып калган жөнгө салуу тажрыйбасын жакшыртуу үчүн иштелип чыккан.

Натыйжа 6. Ишенимдүү жана негиздүү, себеби жалпы дүйнөлүк тенденцияларды эске алуу менен, чек ара коопсуздугун камсыздоо тармагында башкаруунун субъекттери атайын ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдардын укуктарын жана милдеттерин ишке ашырууга көмөктөшүү максатында иштелип чыккан.

Натыйжа 7. Ишенимдүү жана негиздүү, себеби «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын макамы жөнүндө», «Кыргыз Республикасынын Чек ара кызматы жөнүндө» мыйзамдарды жана «Кыргыз Республикасынын чек ара коопсуздугу концепсиясы» кабыл алуу жана ишке ашыруу максатында иштелип чыккан.

3.3. Иштин теориялык мааниси.

Изденүүчү тарабынан диссертациялык изилдөө темасы боюнча жарыяланган эмгектерде чек ара коопсуздугун камсыздоонун табияты ачыкталган, анын ишке ашыруу тажрыйбасы талданган, ошондой эле андагы бар болгон жетишкендиктерди өркүндөтүү жана чечилбей келе жаткан кемчиликтерди жок кылуу боюнча бир топ ой-пикирлер айтылып, конкреттүү сунуштар берилген. Каралып жаткан институт Кыргызстандын укуктук теориясы үчүн жаңы болгондугун эске алганда, изденүүчүнүн эмгектеринин жана жүргүзгөн илимий изилдөөсүнүн теориялык маанилүүлүгү чоң.

Изилдөө ишинде келтирилген натыйжалар жана тыянактар чек ара коопсуздугун камсыз кылуу институтун андан ары изилдөө, ошондой эле бул тармакты жөнгө салуучу ченемдик-укуктук базаны жакшыртуу үчүн методологиялык негиз болуп бере алат.

3.4. Кандидаттык диссертациянын квалификациялык белгилерине туура келүүсү.

Алимбеков Алмаз Акматалиевичтин юридика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн берилген диссертациялык иши кандидаттык диссертациянын илимдин тийиштүү

тармагы үчүн олуттуу мааниге ээ болгон милдетти чечүү сыяктуу квалификациялык белгисине туура келет. Жаңылык деңгээлине карата диссертацияда келтирилген натыйжалар, тыянактар жаңы болуп саналат. Диссертациянын натыйжаларынын баалуулугу боюнча ал өтө жогору.

4. Алынган натыйжалардын практикалык маанилүүлүгү.

Диссертациялык изилдөөнүн натыйжасында алынган натыйжаларды жана алардын негизинде иштелип чыккан сунуштарды жалпы чек ара коопсуздугун камсыз кылууну жакшыртуу боюнча мыйзам чыгаруу жана укук колдонуу ишинде пайдаланууга болот.

Изилдөөнүн жоболору “Кыргыз Республикасынын конституциялык укугу”, “Кыргыз Республикасынын административдик укугу” дисциплиналары жана башка атайын курстар боюнча окутуу процессинде, ошондой эле окуу жана окуу-методикалык куралдарды иштеп чыгууда колдонулушу мүмкүн.

Диссертациялык изилдөөнүн практикалык мааниси чек ара коопсуздугун камсыздоо маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын өркүндөтүүнүн актуалдуу маселелерин чечүүгө багытталгандыгы менен аныкталат. Автор бир катар ченемдик укуктук актыларды, атап айтканда, «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын макамы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамын, «Кыргыз Республикасынын Чек ара кызматы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамын, «Кыргыз Республикасынын чек ара коопсуздугу концепсиясы» кабыл алууну сунуштаган. Диссертацияда камтылган жоболор, тыянактар жана сунуштар Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек араны делимитациялоо жана демаркациялоо процессинде, мамлекеттик чек арага тиешелүү маселелерди жөнгө салуучу эл аралык келишимдерди даярдоодо, ошондой эле мамлекеттик чек ара жөнүндө мыйзамдарды жана жаңы ченемдик-укуктук актыларды даярдоодо, өркүндөтүүдө колдонулушу мүмкүн.

5. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Автореферат толугу менен диссертациянын мазмунуна, анда коюлган изилдөөнүн максатына жана милдеттерине дал келет. Авторефераттын кыргыз, орус жана англис тилдериндеги резюмеси бирдей.

6. Эскертүүлөр:

Диссертациялык изилдөө изденүүчү тарабынан илимий деңгээлде өз алдынча аткарылган жана аягына чыгарылган илимий-изилдөөчүлүк эмгек болуп саналат. Диссертациялык иш менен таанышуу учурунда айрым эскертүүлөр аныкталды:

1. Жактоого чыгарылып жаткан негизги жоболордун баарын так жана кыска кылып кайрадан иштеп чыгуу маселесин карап көрүү;

2. Жактоого чыгарылып жаткан негизги жоболордо Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына сунушталып жаткан өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду бири-бирине бириктирүү аркылуу, кыскартуу маселесин карап чыгуу;

3. Ар бир глава боюнча кыскача корутунду чыгаруу маселесин эске алуу.

Ошону менен бирге, келтирилген эскертүүлөр диссертациялык иштин жалпы сапаты менен мазмунуна шек келтирбейт жана сунуштама мүнөзүндө берилди.

7. Сунуштар:

Диссертациялык кеңештин эксперттик комиссиясынын төрагасы Аманалиев Урмат Олжобекович изденүүчү А.А. Алимбековдун кандидаттык диссертациясы боюнча төмөнкүлөрдү дайындоону сунуштайт:

- **жетектөөчү уюм катары** Ош мамлекеттик университетинин Юридикалык факультетинин мамлекеттин жана укуктун теориясы жана тарыхы кафедрасы. Адреси: Ош шаары, Ленин көч., 331.

- **биринчи расмий оппонент катары** юридика илимдеринин доктору, доцент, Кыргызпатенттин алдындагы Мамлекеттик интеллектуалдык менчик фондунун аткаруучу директору **Токтогулов Алмаз Асылбекович**.

- **экинчи расмий оппонент катары** юридика илимдеринин кандидаты, доцент Кыргызстан Эл аралык университетинин “Юриспруденция жана Эл аралык укук” кафедрасынын доценти **Кожомбердиев Бакыт Кожомбердиевич**

8. Сунуштамалар:

Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек ара коопсуздугун камсыз кылуу тажрыйбасын жана аны жөнгө салуучу ченемдик укуктук базаны андан ары жакшыртуу үчүн каралып жаткан тема боюнча изилдөөлөрдү улантуу сунуштамасы берилет.

9. Корутунду:

Экспертизага берилген диссертациялык изилдөө изденүүчү тарабынан өз алдынча аткарылган жана илимдин тийиштүү тармагы үчүн олуттуу мааниге ээ болгон милдеттерди чечүүгө багытталган илимий-квалификациялык иш болуп саналат.

Издөнүүчү А.А. Алимбеков тарабынан алынган натыйжалар ички биримдик жана изилдөө темасынын алкагындагы өз ара байланыштар менен мүнөздөлөт.

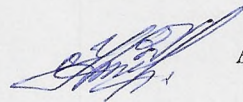
Диссертациялык иштин түзүмү илимий изилдөөнүн логикасына туура келет жана анын максаты жана милдеттери менен аныкталган. Бөлүмдөрдүн мазмуну максаттуу ички биримдик менен мүнөздөлөт. Диссертациялык иштеги материалдарды жазуу логикалык ырааттуулук жана жыйынтыкталгандык менен коштолот.

Диссертацияда изденүүчүнүн юридика илимине кошкон жеке салымын күбөлөндүрүүчү бир катар жаңы илимий натыйжалар жана жоболор камтылган. Изилденип жаткан тармактагы бар болгон көйгөйлөрдүн сунушталып жаткан жаңы чечимдери жана ыкмалары жетиштүү деңгээлде аргументтештирилген жана сынчыл көз караш менен бааланган.

Диссертациялык кеңешке берилген диссертациянын электрондук варианты анын кол жазмасы менен дал келет.

10. Диссертациялык кеңештин эксперти, Аманалиев Урмат Олжобекович, сунуш кылынган документтерди карап чыгып, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетине жана Б.Н. Ельцин атындагы Кыргыз-Россия Славян университетине караштуу Д 12.23.669 диссертациялык кеңешине Алимбеков Алмаз Акматалиевичтин 12.00.02 – конституциялык укук, муниципалдык укук адистиги боюнча юридика илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн «Кыргыз Республикасынын мамлекеттик чек арасынын коопсуздугун камсыздоонун конституциялык-укуктук негиздери» деген темадагы диссертациясын кабыл алууну сунуш кылат.

Эксперттик комиссиянын төрагасы:
юридика илимдеринин доктору, доцент

Аманалиев У.О.

Кол тамгасын тастыктайм:

Окумуштуу катчы, ю.и.к.

В.Ж.Сагыналиева

«25» сентябрь 2017-ж.

В. Ж. Сагыналиева
Кыяли Бамбаева

В. Ж. Сагыналиева
Шамшиерова А. А.